

JÓ ESTÉT, MR. WALDHEIM!

Felejtéspolitiká

MARGITHÁZI BEJA

BECKERMANN FILMJE ARRÁ FIGYELMEZTET, HOGYAN NE FELEJTSÜNK EL EMLÉKEZNI.

Sikeres osztrák diplomata. Tisztségekben gazdag, az ötvenes évektől lendületesen felívelő karrierrel, külügyminisztériumi és nagyköveti megbízásokkal, majd a hetvenes években többször megújított ENSZ-főtítkári tisztséggel. Sőt, ha maradunk a tényeknél, a pályáiv lezárása is igazi megdicsőülés, a kilencvenes évek elejéig tartó, hatéves osztrák köztársasági elnöki címmel. Mindez remek apropót szolgáltatathatna egy közepesen érdekes, History csatorna által megrendelt, ismeretterjesztő portréfilmhez, Kurt Waldheim története azonban ennél jóval több lehetőséget rejt magában. Nem is első-sorban amiatt, hogy elnökké választása előtt egy – addig gondosan titkolt – náci múlt komoly gyanúja merült fel, hanem azért, amiért és ahogyan mindez hazai politikai pályafutását semmilyen módon nem befolyásolta.

A több mint egy évtizede halott Waldheimről az a Ruth Beckermann készítette el Berlinale díjas dokumentumfilmjét, akinek nemcsak egészen konkrét emlékei, hanem saját készítésű filmfelvételei

is voltak az 1986-os, kétfordulós elnökválasztás körül kirobbant botránnyról. Több más fiatal ellenzéki értelmiséggel együtt Beckermann aktivistaként tüntetett Waldheim megválasztása ellen, miközben kamerájával közvetlen közelről dokumentálta a kampányt kísérő eseményeket, tömegbe nyomuló rendőrökkel, a Stephansplatzon egymással kulturáltan ordítózó, vagy éppen zsidóó osztrák állampolgárokkal. A felvételeket kommentárokkal kísérő rendező személyes érintettségét első perctől világossá teszi, de ez a visszaemlékező narrátor a továbbiakban egyre személytelenebb lesz, hogy átadja a szót – maguknak a történelmi szereplőknek. Beckermann ugyanis archív tévéfelvételekből pótolja ki mindazt, amit ő maga nem filmezhetett le: korabeli amerikai és osztrák tévéhíradók, kongresszusi meghallgatások, vitaműsorok, sajtónyilatkozatok tucatjaiból öszszévágott részletekkel rekonstruálja az

„Önmagukért beszélő archív anyagok”
(Kurt Waldheim)

1986 márciusa és májusa közötti eseményeket, attól kezdve, hogy megjelenik az első leleplező cikk Wald-

heim Wermacht parancsnoki múltjáról és görög zsidók tömeges deportálásában, valamint civilek és partizánok 1942 és 1945 közötti kivégzésében feltételezett érintettségéről. Közelről láthatjuk így a vádoló és védekező-támadó történések, politikusok gesztusait és mimikáját, a rágalmatokat felháborodottan visszautasító, közhelyeket puffogató, populista retorikával korteskedő Waldheimot, akinek a dagadó botrány ellenére esze ágában sincs visszalépni, miközben osztrákok tömegei éltetik, és delegáló pártja is maximálisan védelmébe veszi.

Beckermann jó kézzel válogat. Filmje második felében szinte csak néhány mondattal kell felkonferálnia az önmagukért beszélő archív anyagokat, melyek úgy tárják fel jelen és múlt organikus összefüggéseit, ahogy egy fa törzsének a keresztmetszete az évgyűrűket. Mert tévedés ne essék, nem történelmi nyomozás folyik itt: dokumentumok, bizonyítékok és tények helyett (hol, mikor és mit csinált valójában Waldheim?) véleményeket, megítéléseket, magyarázkodásokat hallunk – ahogyan Waldheim is a szemünk előtt lényegül át konkrét személyből politikai, társadalmi szimptomává. Beckermann filmjének teljesítménye éppen abban áll, ahogyan ezt a több mint harminc éves, bonyolult folyamatot lenyűgöző árnyaltsággal eleveníti fel. Egyfelől rá tud mutatni arra, hogy az Ausztriának a Harmadik Birodalom ártatlan áldozataként való feltüntetése hogyan fedte el az osztrák náci-szimpatiát, olyan feloldhatatlan társadalmi feszültségeket konzerválva, melyek a mai napig közvetlenül táplálják az antiszemitizmust. Másfelől a nemzetközi és osztrák közélet Waldheim-afférra adott reakcióinak felsorakoztatásával arról szolgáltat látleletet, hogyan alakítja az emlékezetet az aktuálpolitika, és hogy a hatalomhoz miért elengedhetetlen némi amnézia – így nyer értelmet például az is, hogy a holokauszt megítélése hogyan függhet össze egy választás megnyerésével. Nem mindegy tehát, hogy Beckermann miért éppen most akar emlékeztetni a filmjével arra, hogy mire nem emlékezett Mr. Waldheim.

JÓ ESTÉT, MR. WALDHEIM! (Waldheims Walzer)

– osztrák dokumentumfilm, 2018. Rendezte: **Ruth Beckermann**. Gyártó: **Ruth Beckermann Filmproduktions / ORF**. Forgalmazó: **Elf Pictures**. Feliratos. 93 perc.

